

Inhoudsopgave Gebeurtenissen vlak na de vondst van de Peelhelm

Gebeurtenissen vlak na de vondst van de Peelhelm.....	1
De datum van de vondst van de Peelhelm in Helenaveen.....	1
Krantenartikelen.....	2
Verdere gebeurtenissen direct na de vondst.....	2
Gebeurtenissen tussen de vondst en de verkoop aan het museum.....	3
Nadere informatie m.b.t. de verzameling van A. Bos in twee delen:	3
Nadere informatie van Dick van de Bovenkamp in Helenaveen:.....	4
Verkoop aan het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden.....	4
Verband met legenden over de Peel.....	5
Het bronzen zwaard van Kronenberg	5
Nogmaals de door van Beurden opgetekende legende.....	6
Enkele conclusies m.b.t. de vondst van de Peelhelm.....	7

Gebeurtenissen vlak na de vondst van de Peelhelm

De datum van de vondst van de Peelhelm in Helenaveen

5 Tot nu toe vind je overal als datum van de vondst van de Peelhelm door G. Smolenaars (vrijdag) 17 juni 1910. Deze datum is echter nergens in kranten terug te vinden.

De datum is alleen te verklaren door de opmerking in een krant van 18 juni dat de vondst gisteren gebeurd was:

10 18 juni 1910 **Merkwaardige vondst.** [zaterdag]

De veenarbeider G. Smolenaars alhier vond gisteren met het uitgraven van veen een gouden helm, gouden voetsporen, een gouden balletje en 3 goudstukjes ter grootte van een kwartje.

15 Voor 17 juni zou dat gelden als we er van uit gaan dat de correspondent in Meijel erop bedacht was dat de melding ook werkelijk de volgende dag gepubliceerd zou worden. Voor de krant Peel en Maas kon dat toevallig kloppen, omdat die 3 keer per week uitkwam, op dinsdag, donderdag en zaterdag. Met evenveel kans was de opmerking niet passend geweest voor een andere dag, bijvoorbeeld op de dag van de vondst op zondag, dan had de krant van dinsdag moeten melden: eergisteren. Nee, de
20 correspondent schrijft over een gebeurtenis van de dag ervoor, zonder er zich van te vergewissen dat het uitbrengen van de krant met het berichtje pas enkele dagen later zou zijn. Zeer waarschijnlijk moest de correspondent het berichtje per post
25 aangeleverd hebben en zo waren we al snel één of twee dagen verder. Als hij het bericht op donderdag 16 juni schrijft, kan het pas zaterdag 18 juni in de lokale krant verschijnen.

Twee keren worden de werkelijke datum van 15 juni 1910 expliciet genoemd: in de beschrijving van A.F. van Beurden in het geïllustreerde weekblad Buiten van 2 juli, want daar staat onder de titel **EEN MERKWAARDIGE VONDST IN DE DEURNER PEEL.** (15 JUNI 30 1910) en in de brief die dominee de Jong vanuit Helenaveen stuurt naar het Rijksmuseum.

35 Deze eerste beschrijving, met daarbij de datum, is zeer betrouwbaar. Van Beurden voerde een onderzoek uit naar de helm op maandag 20 juni. [De auteur heeft deze datum overigens nog niet zelf kunnen verifiëren.] De artikelen die deze van Beurden over andere oudheidkundige onderwerpen heeft gepubliceerd zijn helaas minder betrouwbaar.

40 Dit zou voldoende moeten zijn om de datum van de vondst definitief op 15 juni 1910 te stellen. Helaas wordt dat niet door iedereen geloofd, omdat al sinds mensenheugenis 17 juni wordt gebruikt.

Krantenartikelen

Als we de krantenartikelen van enkele dagen ná de vondst nauwkeurig lezen dan komt onomstotelijk vast te staan dat de vondst vóór 17 juni gedaan moet zijn.

Zo lezen we op dinsdag 21 juni:

45 **Meijel.** Zooals in ons nummer werd medegedeeld, vond de veenarbeider G. Smolenaers verschillende gouden voorwerpen waarbij 3 goudstukjes. Thans kunnen wij mededeelen, dat dezelfde arbeider Vrijdagnamiddag op dezelfde plaats, doch iets dieper in het veen nog 36 goudstukjes vond.

50 Vrijdag is 17 juni, het is de tweede vondst. De eerste vondst heeft of op die dag zelf, bijvoorbeeld 's ochtends, plaats gevonden of op één van de dagen ervoor. Dat laatste is het allermeeft voor de hand liggend! Ook omdat het uit de opmerking in ons nummer duidelijk is dat er al eerder melding is gemaakt, en dat het deel *Thans kunnen wij mededeelen*, hier een vervolg op is.

55 Op 18 juni wordt geschreven: *Veel belangstellenden gingen reeds deze voorwerpen bezichtigen en weten mede te deelen, dat helm en sporen nog bijna in haar geheel zijn. De laars is tamelijk verweerd.*

60 Indien de vondst gedaan zou zijn op 17 juni, die vrijdag, dan zou tussen (zeg) 12 uur 's middags en 3 uur 's middags, de helm ten huize Smolenaars zijn tentoongesteld en zouden er in die periode al veel bezoekers geweest zijn. Smolenaars haast zich dan snel weer naar Helenaveen om op 4 uur de andere munten te vinden. Dat kan niet kloppen, de mensen hebben de vondst waarschijnlijk donderdag 16 juni al de gehele dag kunnen bezichtigen, net als de daarop volgende zondag, 19 juni, zoals we ergens

65 anders kunnen lezen. De communicatiemiddelen van precies één eeuw geleden waren nog zeer beperkt. Toevalligerwijs was er in Helenaveen een telefoon- en telegraafkantoor dat enkele uren per dag open was. Indien we uitgaan van 17 juni dan zou (in theorie) een correspondent voor meerdere lokale en nationale kranten in de loop van de namiddag of

70 avond (het hulppostkantoor was toen wel dicht) een precies bericht hebben kunnen telegraferen of telefoneren. Dat was in de praktijk onmogelijk want hij zou al de telefoonaansluitingen en telegraafnamen der kranten moeten kennen. Dan zou de krantenredactie dat nog razendsnel moeten opschrijven voordat het berichtje naar de

75 drukkerij van de krant gaat, om de volgende morgen gepubliceerd te kunnen worden. Dat was toentertijd echt onmogelijk!

Uit de rechtszaak in januari 1911 van van Beurden tegen de uitgever van *De Roermondenaar* weten we dat van Beurden een telegrafisch verzoek heeft gekregen van

80 het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden om te gaan kijken. Hij was dus agent van het museum in (Midden-)Limburg en (Oost-)Brabant.

Zeer waarschijnlijk hebben vader en zoon Holwerda van het museum de Nieuwe

Rotterdamsche Courant van 18 of 19 juni het bericht over de vondst gelezen en hebben ze direct contact opgenomen met van Beurden die dan maandag naar Meijel reist en met de burgemeester de vondst bekijkt. De burgemeester was verplicht archeologische

85 vondsten door te geven, maar omdat de vondst in Deurne werd gedaan schrijft de gemeente Deurne op 23 juni een mededeling aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en aan de Commissaris van de Koningin van Noord-Brabant.

Verdere gebeurtenissen direct na de vondst

90 Van Beurden meldt later in de krant van 25 juni nog: Van deze uit cultuur-historisch oogpunt merkwaardige vondst is kennis gegeven aan het Rijksmuseum te Leiden en 't is te hopen, dat men met ernst zal trachten, deze vondst in zijn geheel voor 's Rijks verzamelingen te verkrijgen.

95 Blijkbaar heeft zijn verslag en de brief van dominee de Jonge succes, want op 9 juli komt iemand van het museum, waarschijnlijk Holwerda jr, op bezoek om de vondst met eigen ogen te bekijken:

100 16 juli 1910 **DEURNE.** Zaterdag l.l. was alhier op 't Raadhuis de secretaris van 't museum van oudheden uit Leiden, teneinde de gedane vondst, door G. Smolenaars uit Meijel, in de Veenderijen onzer gemeente, te onderzoeken. Genoemde heer verklaarde ze nog al van groote waarde en de diverse voorwerpen zullen dan ook naar genoemd museum worden opgezonden, wijl daar voor de hoogst mogelijke opbrengst zal gezorgd worden. Op Zondag 24 Juli a.s., zullen zij nog den ganschen dag, tegen een kleine vergoeding voor den vinder, op 't Raadhuis alhier te bezichtigen zijn.

105

Ook wordt de helm en de andere delen van de vondst in een uitgebreid gebied tentoongesteld, zoals vermeld in dit berichtje uit Asten, het betreft dan 10 juli: 16 juli 1910 **ASTEN**. Zondag had de gelukkige vinder van de oude Romeinse munten en andere voorwerpen uit de 5e en 6e eeuw deze geëxposeerd in een café alhier. Vele belangstellenden tot zelfs van Antwerpen en Amsterdam zijn deze komen bezichtigen, zoodat deze overblijfselen uit de oudheid den eenvoudigen Peelaarbeider reeds menig dubbeltje hebben opgebracht. Naar hij verzekerde is door een heer uit Rotterdam reeds duizend gulden voor zijne vondst geboden.

De zondagen volgende op de vondst wordt de helm dus tentoongesteld op verschillende locaties, dicht bij de plaatselijke kerk natuurlijk. De andere dagen moet iedereen weer werken!

Men kwam van heinde en verre, relatief gemakkelijk omdat Deurne een goed bereikbaar spoorwegstation bezat.

Gebeurtenissen tussen de vondst en de verkoop aan het museum

Zoals hierboven al geschetst, wordt de helm in de wijde omtrek tentoongesteld. Smolenaars had zijn werkgebied in de veenderij volgens nagelaten overlevering met hand en tand beschermd tegen andere goudzoekers, en nu probeerde hij nog wat geld te verdienen door toegangsgeld te vragen voor de tentoonstelling van de helm op allerlei locaties. [bron: WITTE MAGIE door Leo Kluijtmans]

Honderden personen moeten de helm destijds gezien hebben, vooral op de zondagen, maar helaas is er geen omschrijving bekend wat de toeschouwers nu werkelijk te zien kregen.

Er waren toch ook andere "goudzoekers", zo wordt zelfs ergens vermeld dat de directeur van de Maatschappij Helenaveen A. Bos eigenhandig op zondag ook gegraven heeft. [bron: André Vervuurt]

Ook zijn er geen artikelen bekend van aantekeningen van bezoekers, anders dan korte berichtjes in de krant.

Alleen Leo Kluijtmans heeft daarna echte interesse getoond in de Peelhelm, en hij heeft met mensen gesproken die er bij betrokken zijn geweest. Hij heeft dit later op papier gesteld, maar helaas heeft hij het omkleed met allerlei fantasieën, zodat hij later m.b.t. zijn verhalen niet serieus is genomen.

Toch geeft hij details die het naspeuren waard zijn, bijvoorbeeld over een wijnvaatje met zilveren kraan en over een zilveren drinkbeker met een haakje. Deze laatste zou verdwenen zijn naar een jachtslot in Loosdrecht. [bron: WITTE MAGIE]

Ook zou A. Bos later gevonden voorwerpen hebben gekocht en zou die bewaard hebben in de trapkast van de directeurswoning aan de Geldersche straat in Helenaveen. De dienstbode bij de vrijgezel Bos, Jo van de Bovenkamp, zou Leo Kluijtmans verschillende malen de voorwerpen in de kast getoond hebben. Bos speelt nog een andere rol die van Beurden in het blad Buiten van 2 juli omschrijft: [...] de volgende merkwaardige overblijfselen, die door de goede zorgen van den directeur Bos (van Helenaveen) en de zorgvuldigheid en eerlijkheid van den vinder alle bijeen bleven en nu ten zijnen huize te Meijel berusten.

Nadere informatie m.b.t. de verzameling van A. Bos in twee delen:

[bron: Huub Kluijtmans]

1. Zover ik weet zou niet alleen deze zilveren beker [zijn] maar ook een Romeinse fibula waar nog leer-resten verbonden waren. Al deze zaken moeten afkomstig zijn van de erven van Adriaan Bos, bekend van zijn brief omtrent de vondst van de Romeinse resten aan het Rijksmuseum van Oudheden van 11 december 1911.

Adriaan Bos overleed in april 1931 plotseling aan een herseninfarct.

Mogelijk zijn ook handvol zilveren en mogelijk ook gouden Romeinse munten hierbij aanwezig geweest. Althans dat vertelde mijn vader via de overlevering van huishoudster Jo Essevelt-van de Bovenkamp.

Jo van de Bovenkamp is geboren in 1913 en overleden in 1990 of daar omtrent, zij was erg geliefd bij Adriaan Bos, wegens haar nette voorkomen en haar fantastische kookkunst. Dat heeft haar nog enige levende broer Dick uit Helenaveen mij enkele maanden geleden nog verteld. Dick vertelde er ook bij dat het verhaal over die zilveren beker hem niet bekend was, hij was ook bijna 20 jaar jonger dan zijn oudere zus! Hij zei letterlijk: "dit is heel goed mogelijk, ze vertelde wel meer over Adriaan Bos maar dat ging meer over autorijden".

Bos had een auto gekocht en liet zich door een jonge meid van 17 jaar rondrijden, later heeft ze ook op zijn kosten in Helmond rijbewijs mogen halen!

2. Adriaan Bos was een heel eigenzinnige man die er zijn "principes" op na hield, zo had hij nagenoeg geen of weinig contact met de gewone man.

175 Het verhaal van die trappen-kast stamt uit de tijd kort voor zijn dood, dus uit 1930 of begin 1931. Jo van de Bovenkamp was toen een meisje van 16 of 17 jaar, ze geboren in 1913, dus tel maar uit. Ze vertelde mijn vader [Leo Kluijtmans], en daar weet ik het dus ook weer van, dat er een zilveren drinkbeker in de kast stond waarin gouden en/of zilveren? munten in zaten. Of die munten afkomstig waren van de [Peel]vondst is onzeker maar wel waarschijnlijk.

180 Bos vond namelijk de munten in een holte van een turf die enkele dagen voor de vondst gestoken was. Hij heeft aan Smolenaars en andere turfgravers gevraagd, waar, wat en hoe zaken al eerder gevonden waren.

Op de plek van die eerdere vondst heeft hij minstens een schoen en veel leer-resten uit het onderliggende zwart-veen getrokken. Die grote lappen leer waren niet kapot

185 gestoken en hingen in zijn trappen-kast.

Bos heeft toen voor zichzelf een reconstructie gemaakt waar gestoken natte turven in slag lagen die van die plek afkomstig waren.

En in een van die turven heeft hij in een holte die munt-schat ontdekt.

190 Nu vermoed ik dat hij alleen het kleingeld eruit heeft gehaald en aan Smolenaars heeft overhandigd. Zo schrijft hij het tenminste in zijn brief van 11 december 1911 aan het Rijksmuseum van Oudheden (Holwerda), dat zou je daaruit kunnen op maken.

Na zijn dood is zijn inboedel bij zijn familie terechtgekomen. Ik weet dat hij een zus of nicht had in Hilversum, deze vrouw was zijn wettige erfgename.

Ze is heel oud geworden, wel ergens midden 90, en overleden rond 1980.

195 [Dit moet dus zijn: J. Baronesse VAN BOETZELAER-BOS en haar echtgenoot R.W.C. Baron VAN BOETZELAER.]

Nadere informatie van Dick van de Bovenkamp in Helenaveen:

200 Mijn beide zusjes Elisabeth en Johanna werkten beiden bij Adriaan Bos, Jo had een streepje voor. Het archief van de Maatschappij bevond zich in een kluis van de Maatschappij Helenastraat 6. Toen in de Tweede Wereldoorlog Helenaveen geëvacueerd werd omdat de geallieerden dichtbij waren, hebben de Duitsers de kluisdeur met springstof geopend. Een deel van het archief kwam op straat te liggen, een deel bleef in de kluis. Bij terugkeer heeft men zo goed mogelijk alles weer verzameld.

205

Verkoop aan het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden

Als eind augustus de helm definitief wordt opgehaald door een medewerker van het Rijksmuseum, gaat dit instituut er goede sier mee maken. Alles wordt schoon gemaakt en later lezen we in meerdere kranten hierover, foto's of verdere omschrijvingen hiervan zijn niet beschikbaar:

210

20 december 1910 **De nieuwe opgravingskamer en het Museum van Oudheden.**

[...] Ten slotte is in het museum opgesteld de prachtig verguld zilveren helm met bijbehorende voorwerpen, over het vinden waarvan in de Peel dezen zomer zooveel in de verschillende bladen is geschreven. Dit voorwerp, werkelijk een zeer mooi schilderachtig stuk, zoals het daar door een elektrische lichtglans beschenen is

215 tentoongesteld, is nog wel niet geheel Rijkseigendom geworden, maar gelukkig bestaat toch de zekerheid, dat het voor ons Rijksmuseum van Oudheden behouden blijft.

21 december 1910 **Opgravingskamer te Leiden.**

220 In het Rijks- Museum van Oudheden te Leiden is weder de opgravingskamer geopend, waarin tentoongesteld zijn de voornaamste uitkomsten van het door dr. J. H. Holwerda in opdracht van H. M. de Koningin ondernomen onderzoek bij Nierssen en het Uddelermeer. [...] Ten slotte vermelden wij den prachtigen verguld-zilveren helm met bijbehorende voorwerpen, dezen zomer in de Peel gevonden. Dit zeer schilderachtige

225 stuk zal voor het Rijks-Museum behouden blijven, al is ook het nog niet geheel Rijkseigendom geworden.

22 december 1910 - In de Dinsdag in het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden geopende Opgravingskamer is o.m. opgesteld de prachtig verguld zilveren helm met bijbehorende voorwerpen, over het vinden waarvan ? de Peel dezen zomer zooveel in de verschillende bladen is geschreven.

230

De betrokkenheid van het Rijksmuseum kunnen we typeren met het tijdens dit onderzoek gevonden gezegde: **Wij honden vangen de hazen, zei het keukenrekeltje.**

235

Verband met legenden over de Peel

Het tamelijk ondoordringbare en verder onbewoonde gebied van de Peel was een bron van legenden. Veel legenden in Limburg zijn op schrift gesteld, de auteur weet daar niet zoveel van. Wel druppelen de verhalen in de openbaarheid door stukjes in de kranten en geïllustreerde bladen aan het begin van de twintigste eeuw. De schrijvers daarvan zijn "folkloristen", ze probeerden het leven van vroeger vast te leggen. Zeer opmerkelijk is het artikel **Limburgsche Sagen en Legendes**. SCHATBERG, KRONENBERG, DE MEIR EN SCHENKENBURG ONDER SEVENUM., dat A.F. van Beurden publiceert in het blad Buiten, 30 april 1910, dus enkele maanden vóór de vondst van de Peelhelm.

Het artikel gaat eigenlijk over enkele gehuchten die tot Sevenum behoren. Van Beurden bezoekt het dorp daadwerkelijk want hij schrijft: Verder aan den horizon bosschen, torens, fabrieksschoorstenen, een boortoren, die de langzaam komende omzetting der Peel in bewoond en winstgevend terrein aankondigen. Die boortoren moet diepboring 11, America, geweest zijn, gemeente Horst, sectie F, perceel 974. Tijd van 5 april 1909 tot 19 januari 1910. Hierop volgde diepboring 12, Beesel, van 27 januari tot 28 september 1910, deze was waarschijnlijk van de Schatberg in Sevenum minder goed zichtbaar. Van Beurden noteert uit de mond van verschillende personen een verhaal over een officier, in Romeinse of Spaanse dienst, die daar gesneuveld zou zijn, klaarblijkelijk in een gevecht.

Enkele dagen ná de vondst schrijft van Beurden hierover nog eens: Maar op ééne sage willen we wijzen, die wij een poos geleden in het tijdschrift Buiten met andere in het licht gaven, nl. dat in de heidestreek van Sevenum tegen de Peel aan, de sage liep, dat in de peel een Romeinsche Tribuun of hoofdman met zijn gouden helm en zwaard begraven lag of verzonken was. En ziet, eenige dagen geleden stoot men in de Deurnesche peel, lijnrecht tegenover het gedeelte van die Peel, waar men dit verhaal nog vindt, op allerlei merkwaardige voorwerpen, die het weer in het licht doen treden. In de pers loopen daarover allerlei onjuiste berichten en voorstellingen, waarom het niet ondienstig zal zijn met de vondst eenigszins nader kennis te maken.

Een stukje uit het eerste artikel, dus van vóór de vondst van de Peelhelm: Een officier van hoge komaf ligt hier begraven, hij heeft zijn gouden degen naast zich liggen en een schat, dien hij moest bewaren. Hij sneuvelde hier, hoe dat weet men niet, maar werd door zijne volgelingen hier in de buurt begraven. Ook dezen volgden hem echter in den dood. En aldus ligt hij hier te wachten. De één vertelt u, het was een Romein, een ander dat het een Spanjaard was, maar ieder heeft toch wel eens in den Schatberg gegraven en oud en jong zijn op den wonderheuvel geklommen. De schat echter, hij is er nog evenmin gevonden als de "Kroon" op het gehucht Kronenberg, dat ge een weinig meer rechts op Horst ziet liggen, waar men sporen vond van oude bevestigingen, muurwerk, gebroken vaatwerk en aardewerk. Wat er ook van zij, vaststaat de meening bij het landvolk, dat er op den Schatberg en op Kronenberg vreemde dingen geschied zijn, die nog steeds op verklaring wachten.

Een gouden degen is een zwaard geworden, maar verbluffend is de voorspelling voor de werkelijke vondst van de Peelhelm zeker, omdat beide artikelen door dezelfde auteur zijn geschreven. Nog verbluffender is de werkelijke vondst van een bronzen zwaard in 1931, maar wel uit de Midden Bronstijd. Hier een beschrijvend artikel met weglating van de foto's:

Het bronzen zwaard van Kronenberg

(dateert uit de Midden Bronstijd, tussen 1300 en 1150 v. Chr.) [bron:www.hephorst.nl]

Het was november 1931 toen Hand Mulders en zijn 8 jarige zoon Wiel in de Blakt in Kronenberg bezig waren met het rooien van een houtwal. Het gebied was erg moerassig en tegenwoordig bekend als de Heesbeemden. Tijdens de werkzaamheden stuitten zij op een bronzen zwaard. Het lag op een diepte van ongeveer 50 cm. Het zwaard was ongeveer 53 cm. lang en 3 cm. breed. Het zwaard moet toebehoort hebben aan een bijzonder iemand, niet aan een "gewone man".

De naam van de vindplaats "De Blakt" komt al voor op kaarten van Sevenum uit 1745. Het betekent "open water". Wetenschappers denken dat de wapens in het water zijn gegooid, deel uitmakend van een bepaald ritueel, een soort offer. Het waarom, voor wie en de betekenis ervan is niet helemaal duidelijk. Bepaalde voorwerpen werden bewust in bepaalde plaatsen in het landschap achtergelaten, bij voorkeur in moerassen of rivieren. De Blakt was zo'n moerassig gebied. Het is ook mogelijk dat een enkele

keer krijgers met hun wapens in de rivier of het moeras hun laatste rustplaats kregen. Resten van skeletten zijn hier echter niet gevonden. Opmerkelijk is dat tijdens latere ontginningsswerkzaamheden houtresten (kruislings over elkaar liggende balken) en scherven worden gevonden, evenals een bronzen lanspunt en een boorhaak. Nadat bekend werd dat Mulders dit mooie en interessante zwaard gevonden had, kwam er van diverse zijden het verzoek om het zwaard te verkopen. Dit gebeurde echter niet. Achteraf gelukkig maar. De vraag is of het anders voor wetenschappelijk onderzoek bewaard was gebleven. Nu in ieder geval wel. In 1978 werd het zwaard globaal onderzocht door een provinciaal archeoloog. Het echte onderzoek moest echter wachten tot 2002. Via Mart Lenssen van de heemkundevereniging Sevenum kwam de familie Mulders in contact met David Fontijn van de Universiteit van Leiden, die bezig was met een proefschrift over o.a. objecten uit het bronzen tijdperk in Zuid Nederland. Zijn interesse was groot. Hij kwam al snel op bezoek in Kronenberg om het zwaard te bestuderen.

Opmerkelijk hierbij was dat nog alle sporen op het zwaard aanwezig waren omdat het nooit gepoetst was. De patinalaag en de sporen van het gebruik in gevechten waren duidelijk te zien op het zwaard. Verder was het bijzonder dat de vindplaats nog nauwkeurig bekend was. De andere zoon van Hand Mulders, Grad, leidde Fontijn in 2002 exact naar de juiste plek. Over het zwaard zelf schrijft Fontijn dat het gaat om een kort zwaard dat dateert uit de periode van tussen 1300 en 1150 voor Christus, de zgn. Midden Bronstijd. Het is een steekzwaard geweest met een houten heft. Het heft is natuurlijk vergaan. Aan het uiteinde zijn 6 ronde openingen, 3 aan iedere zijde. Hieraan moet m.b.v. nieten een houten of een benen heft bevestigd zijn geweest. Al in de prehistorie moeten deze openingen kapot zijn gegaan. De schade die aan het wapen was ontstaan is het gevolg van het slaan ermee i.p.v. ermee te steken. Deze schade is al in die periode gerepareerd. Het is een zwaard van het zgn. Rosnoën type en is gemaakt in Noordwest Frankrijk. Het had dus al een hele reis achter de rug. Fontijn omschrijft het zwaard als een zwaard van grote wetenschappelijke en historische waarde.

Onze streken werden in de Bronstijd bewoond door kleine boerengemeenschappen. Gedurende deze periode begon men metalen, vooral bronzen voorwerpen over grote afstanden, via contactnetwerken uit te wisselen. Alhoewel men hier in de regio niet beschikte over de grondstoffen voor brons (koper en tinerts), beschikte men wel over bronzen voorwerpen. Deze voorwerpen en wapens hadden waarschijnlijk vaak een symbolische waarde en waren een soort statussymbool. In elke groep konden slechts enkele mensen over een zwaard beschikken. Voor een bronstijdsmid was een bronzen zwaard moeilijk te vervaardigen. Er was een veel langere en dus breekbare mal nodig om het brons te gieten. Samen met enkele familieleden toog men naar Leiden, waar het zwaard onderzocht werd en goed nagetekend werd. Sinds augustus 2002 is het zwaard te bezichtigen in het Limburgs Museum in Venlo, waar de familie Mulders het zwaard in bruikleen heeft gegeven. U kunt het daar bezichtigen. Hay Mulders, maart 2006.

Een oorzakelijk verband tussen de Peelhelm en het bronzen zwaard van Kronenberg kan er niet zijn. Ook liggen de beide vondsten km van elkaar. Er zijn in de loop van de laatste eeuwen meerdere voorwerpen gevonden in de Peel, allemaal op verschillende plaatsen, zoals de sierschijf van Helden die zich tegenwoordig eveneens in het Rijksmuseum van Oudheden bevindt. Recent uitgevoerd onderzoek leverde nog meerdere metalen Romeinse voorwerpen uit de Romeinse tijd te Helden op. Tevens sporen van bewoning in de midden en laat Romeinse tijd. Tenminste vier belangrijke vondsten van de Romeinse tijd of ervoor zijn dus beschreven. Hieruit kunnen we niet anders concluderen dat de streek rond 300 bewoond was, vondsten langs de Maas zijn er tezelfdertijd ook genoeg gedaan, o.a. door medewerkers van het Rijksmuseum van Oudheden.

Nogmaals de door van Beurden opgetekende legende

De door van Beurden opgetekende legende is tamelijk algemeen van aard, Romein of Spanjaard, zwaard of degen, eigenlijk kan elk detail als onzeker worden gekwalificeerd. Verdronken man en paard of offer van militaire uitrusting? De kans dat een Romeins officier zijn outfit begraaft of door nabestaanden is

begraven of verborgen op een ontoegankelijke plaats in de Peel is niet denkbeeldig. Dat scheen destijds vaker te gebeuren.

370 We kunnen eigenlijk niet anders concluderen dat alles op een grote mate van
toevalligheid berust. Er was bewoning in de Peel, zelfs al 1300 voor Christus, er
waren over eeuwen talloze Romeinse en lokale militairen in de strook langs de Maas
gevestigd, brons en zilver blijft lang bewaard in het veen, er waren sprookjes in
omloop die allicht wel over de Romeinen konden gaan, of de Spanjaarden die daar vele
375 eeuwen later zeker ook wel huisgehouden hebben.

Maar het is niet voorstelbaar dat het verongelukken van een Romeins officier zolang
in het collectieve geheugen van de mensen in de Peel is blijven bestaan. Te meer
omdat dit collectieve geheugen niet in staat is gebleken de gebeurtenissen van
precies honderd jaar geleden zo vast te leggen dat er geen speculaties hoeven te zijn
380 over de vondst van de Peelhelm.
Omdat van Beurden notoir onbetrouwbaar is in het weergeven van verhalen uit het
verleden, is ook in deze voorzichtigheid op zijn plaats.

Enkele conclusies m.b.t. de vondst van de Peelhelm

385 Als de helm in 1910 gevonden wordt is het direct een bron van speculaties en worden
lokaal levende legenden erbij gehaald. De vondst zelf raakt al direct verspreid,
waarschijnlijk omdat er meerdere vindsters zijn. In ieder geval ontbreekt één deel van
de helm en zijn enkele muntjes ook verdwenen.
Het Rijksmuseum van Oudheden reageert zeer snel na het bekend worden van de vondst en
390 probeert de totale vondst op te kopen. De zakken van het museum zijn veel dieper dan
van andere personen of instellingen. De directie is zo zeker van het historisch
belang van de helm dat ze de overeengekomen prijs betaalt, hoewel er nog geen
'dekking' is voor de totaal-kosten en omdat de precieze eigendomsrechten niet precies
bekend zijn. Al snel verdwijnt daarmee de Peelhelm en de andere vondsten uit het
395 zicht van de bewoners in de omgeving.
Wel hebben talloze mensen in de omgeving in de tussentijd de helm kunnen bewonderen,
maar niemand anders dan een lokale correspondent van de krant heeft betrouwbare
details op papier gezet. Deze informatie is slechts zeer summier, echte details met
achtergrond zijn amper te vinden.
400 Toch blijft de Peelhelm de gemoederen bezig houden, er zijn al meerdere boeken over
geschreven, helaas hebben al deze auteurs de missende delen niet kunnen opsporen.
Het algemene idee is toch wel dat we ons een oor hebben laten aannaaien door die
mensen uit het westen van het land.

405 We moeten uitdrukkelijk een uitzondering maken voor het gebrek aan interesse in de
Peelhelm voor Leo Kluijtmans: hoewel hij op generlei wijze betrokken is geweest bij
de vondst zelf - hij was veel te jong - heeft hij nog uitgebreid geprobeerd alle
facetten van de vondst te verzamelen. Helaas deed hij dat op een amateuristische
manier, en zijn verklaring door er een geschiedenis omheen te fantaseren werd al niet
410 meer door de mensen geloofd.

Van Beurden en ook Bos, de burgemeesters van Meijel en Deurne hebben om wat voor
reden dan ook niet zodanig ingegrepen dat er voldoende duidelijkheid is over hun rol.
De bewoners van de Peel hebben alleen oppervlakkige belangstelling getoond voor deze
415 'merkwaardige vondst'. Men was alleen geïnteresseerd in 'goud'.

De Holwerda's en Evelein hebben zonder veel inlevingsvermogen voor de gevoelens van
de bevolking de vondst meegenomen en toen niets meer van zich laten horen.